

ARMY SCHOOL, BHUJ
SANSKRIT WORKSHEET

CLASS : VIII

1. एकपदेन उत्तरत(एक शब्द में उत्तर दो)-

- (i) व्यसनिनः किं नश्यति?
- (ii) कस्य यशः नश्यति?
- (iii) मधुमक्षिका किं जनयति?
- (iv) मधुरसूक्तरसं के सृजन्ति?
- (v) अर्थिनः केभ्यः विमुखा न यान्ति?
- (vi) सिंहस्य नाम किम्?
- (vii) गुहायाः स्वामी कः आसीत्?
- (viii) सिंहः कस्मिन् समये गुहायाः समीपे आगतः?
- (ix) गुहा केन प्रतिध्वनिता?
- (x) कुत्र "डिजिटल इण्डिया" इत्यस्य चर्चा भवति?
- (xi) केन सह मानवस्य आवश्यकता परिवर्तते?
- (xii) आपणे वस्तूनां क्रयसमये केषाम् अनिवार्यता न भविष्यति?

2. अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत (नीचे लिखे प्रश्नों के उत्तर पूरे वाक्य में लिखो)-

- (i) प्राचीनकाले विद्या कथं गृह्यते स्म?
- (ii) वृक्षाणां कर्तनं कथं न्यूनतां यास्यति?
- (iii) चिकित्सालये कस्य आवश्यकता अद्य नानुभूयते?
- (iv) वयम् कस्यां दिशि अग्रेसरामः?
- (v) वस्त्रपुटके केषाम् आवश्यकता न भविष्यति? (vi) खरनखरः कुत्र प्रतिवसति स्म?
- (vii) महतीं गुहां दृष्ट्वा सिंहः किम् अचिन्तयत्?
- (viii) शृगालः किम् अचिन्तयत्?
- (ix) शृगालः कुत्र पलायितः?
- (x) गुहासमीपमागत्य शृगालः किं पश्यति?

(xi) कः शोभते?

3. रेखाङ्कितपदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत (रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न बनाइए)-

- (i) गुणाः गुणजेषु गुणाः भवन्ति।
- (ii) नद्यः सुस्वादुतोयाः भवन्ति।
- (iii) लुब्धस्य यशः नश्यति।
- (iv) मधुमक्षिका माधुर्यमेव जनयति।
- (v) तस्य मूर्ध्नि तिष्ठन्ति वायसाः।
- (vi) क्षुधार्तः सिंहः कुत्रापि आहारं न प्राप्तवान्?
- (vii) दधिपुच्छः नाम शृगालः गुहायाः स्वामी आसीत्?
- (viii) एषा गुहा स्वामिनः सदा आह्वानं करोति?
- (ix) भयसन्त्रस्तमनसां हस्तपादादिकाः क्रियाः न प्रवर्तन्ते?
- (x) भोजपत्रोपरि लेखनम् आरब्धम्।
- (xi) विश्रामगृहेषु कक्षं सुनिश्चितं भवेत्।
- (xii) वयम् उपचारार्थम् चिकित्सालयं गच्छामः?

4. अधोलिखितं श्लोकान् पठित्वा हिंदी भाषायाम् अनुवादम् कुरुत (नीचे लिखे हुए श्लोकों को पढ़कर हिंदी भाषा में अनुवाद करो)-

पीत्वा रसं तु कटुकं मधुरं समानं
माधुर्यमेव जनयेन्मधुमक्षिकासौ।
सन्तस्तथैव समसज्जनदुर्जनानां
श्रुत्वा वचः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति ॥ 1 ॥

साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः
साक्षात्पशुःपुच्छविषाणहीनः।
तृणं न खादन्नपि जीवमानः
तद्भागधेयं परमं पशूनाम् ॥2॥

विहाय पौरुषं यो हि दैवमेवावलम्बते ।
प्रासादसिंहवत् तस्य मूर्ध्नि तिष्ठन्ति वायसाः॥3॥

गुणा गुणज्ञेषु गुणा भवन्ति
ते निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः।
सुस्वादुतोयाः प्रभवन्ति नद्यः
समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः ॥४॥

5. बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता कथायाः सारः हिंदी भाषायाम् लिखत(बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता कहानी हिंदी भाषा में लिखें)-

6. अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रियापदं च चित्वा लिखत-

वाक्यानि	कर्ता	क्रिया
यथा-सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।	सन्तः	सृजन्ति
(क) निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः।		
(ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।		
(ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत्।		
(घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशयति।		
(ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः भवन्ति।		

7. उदाहरणानुसारम् कोष्ठकप्रदत्तेषु पदेषु चतुर्थी प्रयुज्य रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत-
यथा - भिक्षुकाय धनं ददातु। (भिक्षुक)

- (क) पुस्तकं देहि। (छात्र)
(ख) अहम् वस्त्राणि ददामि। (निर्धन)
(ग) पठनं रोचते। (लता)
(ङ) रमेशः अलम्। (सुरेश)
(च) नमः। (अध्यापक)

8. उदाहरणमनुसृत्य अधोलिखितेन पदेन लघु वाक्य निर्माणं कुरुत-
यथा - जिज्ञासा - मम मनसि वैज्ञानिकानां विषये जिज्ञासा अस्ति।

- (क) आवश्यकता
(ख) सामग्री

(ग)पर्यावरण सुरक्षा
(घ)विश्रामगृहम्

9. उदाहरणानुसारं पदानि पृथक् कुरुत-

यथा-समुद्रमासाद्य	=	समुद्रम्	+	आसाद्य
माधुर्यमेव	=		+	
अल्पमेव	=		+	
सर्वमेव	=		+	
दैवमेव	=		+	
महात्मनामुक्तिः	=		+	
विपदामादावेव.	=		+	

10. घटनाक्रमानुसारं वाक्यानि लिखत-

- (क) गुहायाः स्वामी दधिपुच्छः नाम शृगालः समागच्छत्।
(ख) सिंहः एकां महतीं गुहाम् अपश्यत्।
(ग) परिभ्रमन् सिंहः क्षुधातो जातः।
(घ) दूरस्थः शृगालः रवं कर्तुमारब्धः।
(ङ) सिंहः शृगालस्य आह्वानमकरोत्।
(च) दूरं पलायमानः शृगालः श्लोकमपठत्।
(छ) गुहायां कोऽपि अस्ति इति शृगालस्य विचारः।

11. अधोलिखित-तद्भव-शब्दानां कृते पाठात् चित्वा संस्कृतपदानि लिखत-

यथा- कंजूस	=	कृपणः
कड़वा	=	
लोभी	=	
मधुमक्खी	=	
तिनका	=	

12. शब्दानाम् अर्थम् लिखत (शब्दों के अर्थ लिखो)-

- i. महीरुहा:
- ii. वल्कल
- iii. वात्रसा:
- iv. प्रभवन्ति
- v. क्षुधार्तः
- vi. रव
- vii. वेपथुः
- viii. जरा
- ix. शुल्कम्
- x. प्रविधिः
- xi. वस्त्रपुटके
- xii. अनन्तरम्

.....

